

stråkkvartetter, och det skulle bli ytterligare en handfull. Denna kvartett i D-dur har fått sitt tillnamn "Lärkkvartetten" på grund av det schwungfulla huvudtemat i första satsen. Det är första fiolen som kvintilerar högt i skyn, ovanför de andra instrumenten – precis som lärkan sjunger högt uppe i skyn. Efter den mycket konstfärdiga genomföringsdelen återkommer detta lärktema på nytt med några olika variationer i ackompanjemanget. Andra satsen är ett vackert och melodiskt Adagio med en mellandel i a-moll. Menuetten är ett delikat filigranarbete, men också en ovanlig sats i Haydns skapande eftersom de olika stämmornas samspel även utnyttjar en för tiden ovanlig kromatik. Den korta fuga i moll som avslutar kvartetten visar att Haydn hade djupare avsikter med sin kvartett än att bara underhålla.

Wilhelm Stenhammars stråkkvartetter hör till de mest betydelsefulla verken inom den svenska kammarmusiken. Han skrev sju stycken, men den f-mollkvartett han skrev mellan den andra och tredje kvartetten drog han in och nummerade aldrig. När han två år efter sin första kvartett skrev sin andra på Ingarö sommaren 1896, hade han hunnit bli etablerad i den svenska musikvärlden. Han var tjugofem år och hade redan gett konserter runt om i landet både som solopianist och som kammarmusiker, och även framträtt i Danmark och Tyskland.

Många svenska tonsättare kallades vid denna tid nationalromantiker, men Stenhammar har i stället ofta kallats nationalklassiker, eftersom han föredrog att hålla sig till klassiska former och inte blommade ut i känsloladdade orgier. Han fortsatte där Beethoven och Brahms slutat men förhöll sig mer personligt till sitt material, på ett sätt som samtidigt inte alltid kunde förhålla sig till. Efter den Aulinska kvartettens uruppförande av verket i Vetenskapsakademiens hörsal i november samma år skrev en kritiker att första satsen "med sin fragmentariska form är mer egendomlig än musikaliskt underhållande." Andra lovprisade verkets friare charm. Klart är att Stenhammar nu visar att han behärskar formen och på ett logiskt sätt förmår förena det nordiska vemodet med upprörda utbrott, koralliknande melodier med nästan dansanta partier.

Stig Jacobsson

Nästa konsert blir 6 mars då vi får höra Carion Wind Quartet som är känd för att kombinera sitt spel med koreografi. 31 december har Linköpings symfoniorkester sin nyårskonsert med mezzosopranen Katija Dragojevic och Linköpings balettförening. 5 januari blir det trettondagskonsert med Östgöta blåsarsymfoniker och Elin Rombo.

www.linkopingkammarmusik.se

Dahlkvist- kvartetten

Kersti Gräntz – violin
Gudrun Dahlkvist – violin
Jon Dahlkvist – viola
Hanna Dahlkvist – cello

Linköpings Slotts- och Domkyrkomuseum
11 december 2021

Konserten ges med stöd av Kultur- och fritidsnämnden i Linköping,
Statens kulturråd, Sensus studieförbund
och Scandic i Linköping.

Program

Caroline Shaw
f. 1982

Entr'acte (2011)

Valborg Aulin
1860–1928

ur *Stråkkvartett nr 1 F-dur*
Intermezzo

Joseph Haydn
1732–1809

Stråkkvartett nr 63 D-dur op. 64:5 "Lärkkvartetten"
Allegro moderato
Adagio cantabile
Menuetto: Allegretto
Finale: Vivace

Wilhelm Stenhammar
1871–1927

Stråkkvartett nr 2 c-moll op. 14
Allegro moderato
Andante quasi adagio
Scherzo: Allegro vivace – Trio: Molto espressivo
Finale: Allegro energico e serioso

Caroline Shaw är en amerikansk tonsättare som även framträder som vokalist och violinist. Hon blev 2013 den yngsta som någonsin tilldelats Pulitzerpriset i musik för sin Partita för 8 röster. Det verk vi nu ska få höra är hennes *Entr'acte* för stråkkvartett, skrivet 2011, efter att hon hört ett framförande av Joseph Haydns stråkkvartett op 77:2. Det var speciellt övergången till triodelen i menuetten som fånglade henne: "Jag gillar när musik plötsligt leder dit till andra sidan av Alices spegel, i en storts absurd, känslig technicolorförvandling." Man kan här alltså få glimtar av klassicistisk musik, men med känslan av att den hamnat i fel århundrade. På sätt och vis skildrar den här musiken kvartettkonstens utveckling från klassisk tid till vår egen tid.

Valborg Aulin föddes 1860 och var äldre syster till Tor Aulin, känd tonsättare och dirigent. Även Valborg var musiker till yrket. Hon lärde sig spela piano redan som barn för Jacob Adolf Hägg, och började studera komposition som trettonåring för Albert Rubenson. Hon var elev vid Musikaliska akademien och spelade senare piano för Hilda Thegerström – elev till Liszt – och studerade komposition för Ludvig Norman. Efter avslutade studier undervisade hon privat i piano och musikteori i Stockholm och gav konserter tillsammans med sin bror. Hon var Jenny Lind-stipendiat och reste till Köpenhamn för att studera för Gade, och vidare till Paris där hon träffade Laura Netzelt och Helena Munktel. I Paris studerade hon för Benjamin Godard och Jules Massenet. Hösten 1887 var hon tillbaka i Stockholm och etablerade sig allt säkrare. Hennes kompositioner tillkom under en period mellan ca 1880 och 1900. Två stråkkvartetter, några orkestersviter, sånger och pianostycken. Kvartetten fick mycket beröm. Men hennes öde är ändå tragiskt. Hon flyttade till Örebro – och där visste säkert ingen att den utfattiga gamla kvinnan hade haft en lovande karriär som tonsättare. Hon skrev sin första stråkkvartett 1888.

Lärkkvartetten är en av de sex stråkkvartetter op. 64 som *Joseph Haydn* dedicerade till Johann Tost, en förmögen handelsman i Wien, och tidigare violinkollega till Haydn i furst Esterházy's orkester. Året 1790 hade Haydn nått sitt mogna mästerskap. Han har hunnit förvandla stråkkvartetten från att ha varit en diverterande miniatyrkonsert för soloviolin med ackompanjemang av stråktrio, till ett äkta kammarmusikverk med fyra likvärdiga stämmor. Han hade en imponerande erfarenhet av denna sorts musik, eftersom han redan skrivit drygt 60